

**ВИЗНАЧЕННЯ ПРОГАЛИН І ПОШУК ШЛЯХІВ ВНЕСЕННЯ ЗМІН У ЗАКОНОДАВСТВО
УКРАЇНИ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЯДЕРНОЇ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ СТВОРЕННЯ
НОРМАТИВНИХ УМОВ ІНТЕГРАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНИХ ЗАСОБІВ КОНТРОЛЮ ДОСТУПУ
В СИСТЕМАХ ФІЗИЧНОГО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ ДЛЯ ПОВОДЖЕННЯ З
РАВ, ІНШИМИ ДІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ Й ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ**

**С. С. Драпей, В. І. Гаврилюк, Б. В. Кайдик, О. О. Левіна, В. В. Пархоменко, А. В. Самсоненко,
І. А. Остапенко, Д. С. Фещенко**

Інститут ядерних досліджень НАН України, Київ, Україна

Чинне законодавство України у сфері використання ядерної енергії та радіаційної безпеки не враховує специфіку воєнного стану й окупації. Основні закони не регулюють поведження з радіоактивними відходами (РАВ) й іншими джерелами іонізуючого випромінювання (ДІВ) у кризових ситуаціях, а також не визначають особливості їх перевезення, переміщення, зберігання та захисту під час воєнних дій. Відсутні спеціальні норми щодо обов'язків державних органів, ліцензіатів у разі втрати контролю над об'єктами внаслідок окупації території.

Серед ключових проблем — відсутність процедур евакуації, перевезення, переміщення РАВ і ДІВ з територій, на яких відбуваються воєнні дії, деокупованих територій, сірої зони, прифронтових територій; відсутність механізмів примусового вивезення, чіткої відповідальності, фінансування таких заходів. Також не врегульовано доступ регулятора й міжнародних експертів до окупованих об'єктів і питання міжнародної координації. Окремо існують прогалини в кримінальній та адміністративній відповідальності за дії окупаційних адміністрацій щодо незаконного поведження та використання радіоактивних матеріалів.

Необхідно доповнити діюче законодавство нормами, що передбачають визначення спеціального режиму фізичного захисту радіоактивних об'єктів, РАВ і ДІВ в умовах воєнного стану й особливого періоду, включно з участю ЗСУ (відповідно до діючого законодавства), адаптацією процедур охорони й допуску. Важливим є також удосконалення правил перевезення в умовах війни, розвиток міжнародної координації (зокрема з МАГАТЕ) і створення ефективних механізмів реагування в разі втрати контролю чи окупації об'єктів.

1. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку. Закон України від 8 лютого 1995 р. №39/95-ВР. Відомості Верховної Ради України № 12 (1995) ст.81.
2. Про поведження з радіоактивними відходами. Закон України від 30 червня 1995. №255/95-ВР. Відомості Верховної Ради України №. 27 (1995), ст. 198.
3. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання. Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2064-III. Відомості Верховної Ради України 1 (2001) ст.1.
4. Про затвердження Правил фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів: наказ Державного комітету ядерного регулювання України №116 від 04.08.2006. Офіційний вісник України 39 (2006) 42 с.
5. Про затвердження Порядку проведення оцінки вразливості ядерних установок та ядерних матеріалів при їх перевезенні: наказ Державного комітету ядерного регулювання України №169 від 30.11.2010. Офіційний вісник України 100 (2010) 165 с.